

**LESZEK
MĄDZIK**

Z MROKU
(PRZESTRZEŃ I CZAS)

GALERIA
studio
CENTRUM SZTUKI STUDIO
ul. S.L. Mickiewicza WARSZAWA, POLSKA

18 lutego – 8 marca 1994

Treści spektakli Leszka Mądzika, realizowanych na Scenie Plastycznej KUL, odnoszą się zawsze do fundamentalnych przeżyć, doznawanych na różnych etapach drogi ludzkiego życia, a także do bytu ludzkiego w całości. Cierpienie, miłość, śmierć, tęsknota, pożądanie, lęk, zmysłowa radość, czy przerażenie, wyznaczają skalę istnienia, poziom refleksji, dążącej do uchwycenia sensu życia, wymiar zawartej w nim duchowości. Katharsis miesza się z tragizmem, wzruszenie z niepokojem, dobro ze złem. Doznania bujnego rozkwitu czy niespodziewane erupcje energii, zaciemniane są przez odczucia rozpadu ciała i świata rzeczy, nieustannego rozpraszania się materii, nieuchronnego kataklizmu. Radosny byt nosi w sobie własną śmierć.

Ten ostateczny pesymizm Mądzika – powtarzający się od lat z większą lub mniejszą siłą we wszystkich jego spektaklach – tonowany jest ciąglym, pozytywnym ze swej natury, wzbudzeniem emocji widza i głębią zrównoważonych nastroi. Nieprzerwane ich przepływanie przekształca ulotne niepokoje i przygnębiające uczucia w trwałe, metafizyczne napięcie. Jego aktywność, skierowana na drażnienie krańcowych stanów bytu wytwarza ostatecznie przy oglądaniu spektakli poczucie dotykania Tajemnicy – niepełnej w przeżyciu i niejasnej dla intelektu, ale gwarantującej rację ludzkiej drogi. Odbiorca dociera do tajemnicy, zwanej Ładem, Kosmosem, Bogiem.

Środkiem teatralnym, jak wybrał Mądzik, by ukazać swoje widzenie prawdy, stała się narracja plastyczna, wspomagana dźwiękiem. Ruchowi obrazów zawsze nadawał sens dramat muzyki. We wszystkich spektaklach siła jej dźwięku zestrzana była z natężeniem światła, które budowało formy i ekspresję dostrzegalnych dla widza rzeczy i zjawisk, a także w pełni kształtowało zmienną przestrzeń. Ten zasadniczy akt kreowania spektakli należał do Mądzika – podczas ich trwania artysta zawsze komponował jakoś brzmienia ze światłem. Aktorzy, choć w ostatnich przedstawieniach coraz pełniej obecni, przede wszystkim pełnili w nich funkcję animatorów przedmiotów, a raczej poruszycieli wielofunkcyjnych ekranów, skrzyń, antropomorficznych atrap, swobodnie układających się materii. Przedmioty, „prefabrykaty rzeczy”, uzyskiwały swój wygląd dzięki ruchowi, lecz w równym stopniu – dzięki oświetleniu. Światło tworzyło głębię, dowolnie wyznaczało przestrzeń, zmieniało jej objętość. Wielkości, odległości, wszelkie miary, dzięki którym określa się stan rzeczy, ich konsystencję, twardość czy płynność otoczenia, a co za tym idzie – także realne emocje i nastroje dzięki nim doznawane stawały się skutkami iluzji teatralnej. Oryginalnej techniki stosowania światła, pozostającego w rękach jej twórcy podczas trwania każdego spektaklu.

Environments Leszka Mądzika z natury rzeczy cechują zupełnie inne jakości od tych, które tworzą specyfikę jego teatru. Większości środków, typowych dla teatralnej narracji plastycznej, nie można uruchomić w wystawowej sali nie zmieniając jej w jakiś rodzaj sceny. Przestrzeń ekspozycyjna jest obszarem realnym, nieiluzyjnym, w niewielkim stopniu podlegającym przemianom. Jeżeli się w nią włącza rzeczy, kształtowane ruchem, światłem, stopniowaniem ciemności, nabierają one charakteru autonomicznych obiektów, lub stają się fragmentami otoczenia. W sali wystawowej światło może jedynie modelować części rzeczywistej przestrzeni. Ruch należy wyłącznie do widza, do odbiorcy wystawy.

Głównym nośnikiem nastroju staje się więc w environment realna przestrzeń. Ale i ją potrafi Mądzik nasycić tak wieloma zróżnicowanymi emocjami, korzystając z innych niż w teatrze funkcji światła, że ich rozległość – w połączeniu ze statyką nieujawnionych do końca rzeczy – pozwala na pojawienie się głębokich duchowych napięć, analogicznych do tych, z jakimi mamy do czynienia w spektaklach. Inny wymiar plastyki nie wyklucza przecież podobieństwa energii i przeżyć, a treści sztuki Mądzika pozostają ciągle te same.

Zbigniew Taranienko

Tchnienie (foto Andrzej A. John)

The plots of Leszek Mądzik's spectacles, performed in the Fine Arts Theatre of the Catholic University of Lublin, are related always to the fundamental emotions experienced at various stages of human life as well as to the entire human existence. Misery, love, death, nostalgia, desire, fear, sensual joy or horror determine the scale of existence, the level of reflection eager to get the substance of life and the measure of spirituality contained in it. Catharsis is mixed with tragedy, emotion with anxiety, virtue with evil. The experiences of excessive rise or sudden eruptions of energy are dimmed by the feelings of the decay of body and the world of things, the permanent disintegration of substance and the inevitable disaster. The joyful bears its own death.

This final pessimism of Mądzik, which has been repeated in all his spectacles for many years more or less intensively, is being toned down by the permanent, positive in its nature, excitation of spectators' emotions and the intensity of balanced moods. Their constant flow transforms transitory anxieties and depressing feelings into persistent metaphysical tension. Its activity, aimed at the torment of extreme states of existence, generates at last the sensation of touching the Mystery, neither experienced fully nor clear for the intellect, but ensuring the reason for human way. The spectator reaches the Mystery called the Order, the Universe, the God.

The theatrical means, chosen by Mądzik to show his vision of the truth, is the artistic narration, supported with sounds. The drama of music has always given the substance to the movement of visions. In all the spectacles, the power of music was harmonized with the intensity of light, which created forms and expression of occurrences and things visible to spectators and fully shaped variable space. This essential act of creation of the spectacles always belonged to Mądzik; during the performances the artist was always composing the quality of sound and light. The actors, although more and more present in the last performances, were playing, first of all, the role of the animators of things, or rather multifunctional screens, boxes, anthropomorphic imitations and freely laid down material. The objects, the „prefabricates of things", were shaped by their motion and by the light as well. The light was creating profoundness, freely delimiting the space and changing its size. Dimensions, distances and all the measurements, due to which one can determine the state of things, their consistence, the hardness or fluidity of the environment and, in consequence, also real emotions and moods experienced through them, were becoming the effects of the theatrical illusion and of the original technique of the usage of light remaining in the hands of its creator during each of the spectacles.

Leszek Mądzik's Environments are, from the nature of things, characterized by completely different qualities from those which create the specificity of his theatre. Most of the means, typical for theatrical artistic narration, are impossible to be utilized in an exhibition room without changing in into a kind of stage. The exhibition space is a real area, not an illusive one, subject to changes only to a certain degree. If the things, shaped with motion, light and darkness, are included in it, they become either autonomous objects or the elements of environment. In the exhibition room the light can only shape some parts of the real space. The motion belongs exclusively to the viewer of the exhibition.

In the Environments, the real space becomes therefore the main carrier of mood. Mądzik, however, can fill even this space with many various emotions, using the functions of light, different from those used in the theatre, so that their variety, together with the equilibrium of things, not revealed to the end, let deep spiritual tensions, similar to those from his theatre, appear. For another dimension of fine arts does not exclude the similarity of energy and experiences, and the plots of Mądzik's artistic output remain still the same.

Zbigniew Taranienko

Leszek Mądzik – reżyser i scenograf. Urodzony 5 lutego 1945 roku w Bartoszowinach w Górach Świętokrzyskich. Uprawia scenografię od 1967 roku. Założyciel i dyrektor artystyczny Sceny Plastycznej KUL w Lublinie, gdzie zrealizował następujące spektakle autorskie:

„Ecce Homo” (1970), „Narodzenia” (1971), „Wieczera” (1972), „Włókna” (1973), „Ikar” (1974), „Piętno” (1975), „Zielnik” (1976), „Wilgoć” (1978), „Wędrownie” (1980), „Brzeg” (1983), „Pętanie” (1986), „Wrota” (1989), „Tchnienie” (1992).

Współpracował także z Teatrem Akademickim KUL, Teatrem „GONG 2” w Lublinie, Teatrem Lalki i Aktora w Lublinie, Teatrem im. J. Osterwy w Lublinie, Teatrem „Jean Soubrier” w Lyonie, Teatrem „TEUC” w Coimbrze (Portugalia), Teatrem Studio w Warszawie, Teatrem „Die Raben” w Bonn, Teatrem Telewizji.

Zaprojektował scenografie do następujących spektakli:

„Wanda”, „Tryptyk Staropolski”, „Testament”, „Dokąd pędzisz koniku”, „Iwanow”, „Ariane et Barbe Blue”, „Legenda”, „Pornografia”, „Czarny pokój”, „Don Kichot”, „Labirynt”, „Zeit-Zimmer”, „Kasandra”, „Terra Felicita”, „Replica Babylonica”.

Prezentował wystawę o Scenie Plastycznej w Belgradzie, Berkeley, Brukseli, Buffalo, Coimbrze, Nowym Jorku, Pradze, San Francisco, Tokio, Vaasie, Waszyngtonie, Vordangberg, Bornholmie, Dreźnie, Lipsku i w innych ośrodkach.

Brał udział ze swymi spektaklami i wystawami w kilkudziesięciu międzynarodowych festiwalach teatralnych, m.in. we Freiburgu, Parmie, Berlinie, Londynie, Glasgow, Palermo, Villach, Hamburgu, Liege, Brukseli, Genewie, Coimbrze, Valladolid, Monaco, Moskwie, Belgradzie, Giessen, Frankfurtu, Helsinkach, Sztokholmie, Kairze, Toyamie, Lozanie, Kopenhadze, Avignonie, Rouen, Nancy, Nantes, Caen, Gandawie, Budapeszcie, Leuven, Eindhoven, Kiel.

Prowadził także zajęcia ze studentami i realizował spektakle w Akademii Teatralnej w Helsinkach, w Akademii Sztuki w Berlinie, w Akademii Sztuki w Amsterdamie i na Uniwersytecie w Buffalo.

Leszek Mądzik jest laureatem:

Nagrody im. W. Pietrzaka, nagrody „Pryzmatu” przyznanej za całokształt twórczości przez „Projekt”, Nagrody im. Bł. Brata Alberta za wątki sakralne w sztuce, Nagrody Krytyków za spektakl „Wilgoć” (Międzynarodowy Festiwal Teatrów Eksperymentalnych Kair 91), nagrody Polskiego Ośrodka ITI za wkład do teatru światowego, nagrody za reżyserię, scenografię i technikę teatralną dla spektaklu „Zielnik” na Światowym Festiwalu Teatralnym w Toyamie (Japonia), Nagrody Ministra Spraw Zagranicznych RP Prof. Krzysztofa Skubiszewskiego za osiągnięcia dla kultury polskiej w świecie (1993), a także nagród specjalnych, wyróżnień i Grand Prix na różnego rodzaju festiwalach i przeglądach sztuki, m.in. otrzymał wyróżnienie na Praskim Quadrienale w 1983 roku.

Wystawa zorganizowana przy pomocy
Instytutu Teatru Narodowego w Warszawie
Redakcja: Zbigniew Taranienko
Opracowanie graficzne: Krzysztof Jerominek
Wydawca: Centrum Sztuki Studio
Warszawa, luty 1994
Druk: Pracownia Poligraficzna
Warszawa, Zajęcza 13